

KOLDUSOK

Valamikor, apáink, nagyszüleink idejében olyan emberből lett kéregető, akinek semmije sem volt, s öregségére elgyámoltalanodva, dologra sem volt már képes, de mert élni csak kellett valamiből, hát koldustarisznyát akasztott a nyakába.

Fiatalabb pedig akkor fogott koldusbotot, ha baleset érte, s elnyomorodott, vagy ha már születéskor szellemi rokkantként jött a világra, s fölcseperedve, kelekótya falubolondjaként tengődött a falusiak részvéte és folytonos macerálása, ugratása között.

A kéregetők rendszerint szerdán és pénteken keresték fel megszokott körleteiket, de vasárnaponként eljártak a templom elé is. Vagy ha a környéken vásár esett vagy búcsú, ott is rendszeresen megjelentek. Itt aztán nem szemérmeskedtek, hanem ugyancsak kiengedték a hangjukat, mert tudták, hogy „szégyenlős kúdús-nak üresen marad a tarisznyája”. (Mondják is Zentán:

Óbégat, mint kúdús az adorjáni búcsún.)

Voltak énekes koldusok is. Idős emberek talán még emlékeznek rájuk, de hogy mit kántáltak, milyen rigmusokat énekeltek, ki tudná azt már elősorolni? Hiszen már a keresztfájuk is régen elkorhadt kint a temető árkában.

Bármilyen keserves volt is a Tisza melléki koldusors, mégsem volt élc, némi akasztófahumor híján.

Pecellón az idősebbjei emlékeznek tán még Jankóra, a hajdani koldusbíróra.

Egy ízben kint beszélgettek az emberek a sarkon, s látják befordulni Jankót az utcába. Kéregetett. De nem úgy, hogy házról házra járt volna, hanem előbb bement az egyik házba, s miután kijött onnan, átvágott „srégán” a másik oldalra. Ott is benyitott a kiskapun, majd dolgavégeztével újra átlábolt a sáron a túloldalra, s folytatta ott, ahol az előbb abbahagyta. Így váltogatva a két házszor között a kapukilincseket, lassan odaért a beszélgetőkhöz.

– ... 'csértessék!

– Mindörökké, Jankó! – fogadták az emberek.

– Osztán nehéz-e a kúdulás? – kérdezi tőle egy gangosabb rátarti kisparaszt.

A koldusbíró nem jött zavarba:

– Maj' megtudod te is, ha száraz kinyéren meg avas szalonnán cseréled a miatyánkot – hűtötte le a tapintatlan érdeklődőt.

– De mondd csak, Jankó – kíváncsiskodott egy másik bandázó –, miért kúdulsz így? Miért nem hajtod végig előbb az egyik sort, utána vissza a másikat. Úgy legalább nem köllene a sarat dagasztanod.

– Hát idehallgassák ke'! – öntötte el Jankót az epe. – Maj' ha a ken' nyakába' lóg a kúdústarisznya, akkó' kend úgy kúdul, ahogy kend akar! Most az én nyakamban van, osztán én is úgy kúdulok, ahogy én akarok – s tovacsoszogott.

(Egyébként volt abban ráció, ahogyan az öreg kéregetett. Maga árulta el egyszer nagy titoktartás mellett: ha egy sort hajtana, becsuknák előtte a kiskapukat. De ha – úgymond azt látják, hogy a másik oldalon jár, akkor már nem ilyen elővigyázatosak az emberek.)

MÁRI NÉNI, A KOLDUSFELESÉG

A két háború között Zentán és környékén egy jellegzetes kolduspár: férj-feleség szedte az alamizsnát. Azazhogycsak a férj, aki mindkét szemére vak volt, s akit a felesége vezetgetett erre-arra a kéregető utakon.

Mári néni, a koldusfeleség, terebélyes, kövér asszonyság, az ura meg keszgešovány, horpadt hasú kis emberke volt, akit – így mesélték – dolgozni nem szerető, nem is akaró élettársa erőszakolt bele a kéregetésbe.

Csacsifogatos kordéval járták a búcsúhelyeket, vásárokat, s útközben sorra szedték a környékbeli tanyákat is. Egymástól elütő természetük miatt sokszor megkérdezték tőlük a jószívű adakozók: – Maguk tán nem egy kosztón élnek?

Mári néni ilyenkor élénken tiltakozott az évődő kérdés ellen, pedig a rossz nyelvek szerint volt a dologban valami...

Amikor ugyanis megéheztek a búcsúban vagy kint a vásáron, Mári néni bevezette az urát a lacikonyhára. Ott aztán jó hangosan egy fityóka pálinkát rendelt, de az ujjával mutatta a felszolgálónak, hogy kettőt hozzon. Mikor letették elébük, az asszony az egyik fityókot egyből leöntötte, a másikat meg odanyújtotta az urának:

– Na, ehun e; fogja, oszt igyon belüle!

Mihály bácsi belenyalt az üvegbe, szopogatta kicsikét, s aztán – mivel jószívű volt, a feleségére is gondolt – megkérdezte:

– Fele-e mán, Mári?

– No, még ihatik kee kicsit! – szölt nagylelkűen Mári néni, s aztán a maradékot is a konty alá küldte.

A pecsenyesütő asszonynál meg két adag hurkát rendelt hangosan, hogy az ura is hallja, s aztán a hurka mellé járó két kolbászt már csak maga fogyasztotta el. Mihály bácsi, ha látni nem is látta, de érezte a kolbászt, s ezért rászólt az asszonyra:

– Mári, a hasad istenit! Te kóbászt eszöl!

– Ugyan hogy mondhat ilyet! A hurka is ott sütt a kóbász mellett, oszt annak a szagát érzi ke' – nyugtatta meg az urát Mári néni.

Mesélik, hogy egyszer, amint így falatoztak az egyik vásári pecsenyesütögető sátorában, valamelyik vendég, évődésből-, kötődésből-e, oda-szólt nekik:

– No, mi az? Hát ilyen jó megy a kúdúsoknak? Kóbászt is esznek?

Mire Mihály bácsi csendesesen megjegyezte:

– Megtudod, ne félj, ha majd te is miatyánkon meg üdvözlégyen cserélled a mindennapi kinyeret!